

POHLED MLADÝCH ČECHŮ V EU

OHROŽENÍ PRÁVNÍHO STÁTU V ZEMÍCH EU

Předmluva

Luděk Niedermayer
europoslanec

Pandemie COVID-19 znovu ukázala, že i přes všechny nedostatky je pro naši zemi zcela zásadní být součástí "společné Evropy", kterou dnes reprezentuje Evropská unie. Hrozby a problémy, kterým čelíme a čelit budeme, jsou stále častěji takové povahy, že ani velké a silné země jim nejsou schopny čelit samy. I proto je našim zájmem nejen udržovat "naši Unii" funkční a akceschopnou (což není vždy snadné), ale též ji rozvíjet a na základě zkušeností její nedostatky napravit.

Je důležité, abychom nebrali stávající přínosy České republiky jako něco samozřejmého a oprostili se od u nás tak častého předpokladu, že Unie je pro naši zemi tak trochu kasička na peníze. I to je důležité, stejně tak, jako u nás vyzdvihovalý přínos společného trhu. Ale význam Unie pro své členy, nás nevyjímaje, je mnohem širší. Jsem rád, že na textu TOP týmu z.s., který je výsledkem diskuse mladých pravicově, či středově smýšlejících lidí u příležitosti blížícího se českého předsednictví Rady EU, je vidět, že toto si uvědomuje i generace dnešních vysokoškoláků.

Jako europoslanec rád vidím, že se text snaží postihnout mnoho dimenzí dnešní evropské spolupráce. TOP tým navíc ukazuje, že umí jít do detailu při posuzování problémů a výzev a hledání nejlepších řešení. Dělá mi velkou radost, že se mladí lidé z TOP týmu ve svém volném čase detailně a kompetentně zabývají otázkami, které jsou pro Evropany důležité. A tam, kde to je relevantní, se snaží hledat přístup k jejich řešení, který vychází ze stavu a potřeb života v České republice.

Vůbec mě nepřekvapují často zaznívající kritické tóny. Mnoho z nich sám sdílím a velmi vítám konstruktivní přístupy k hledání řešení.

Hloubka zpracování i samotný výběr témat dokazují, že mladí lidé dění v Evropské unii sledují a umí se v něm velmi dobře orientovat. A to přesto, že jak pravidla fungování Unie, tak hlavně problémy, kterým čelíme, jsou velmi složité. Nyní je ten pravý čas na vznik takových textů. Neb v reakci na vývoj ve světě, (například stále probíhající tragickou pandemii), musíme spolu hledat cesty, jak udělat svět (nejen pro Evropany) bezpečnější, stabilnější a odolnější.

I proto je třeba, aby se Unie (i mnoho věcí ve fungování jednotlivých zemí) změnila a byla schopna to, co od ní očekávají občané, lépe plnit. Proto věřím, že výsledkem všech budoucích debat na toto téma, včetně "Konference o budoucnosti Evropy", bude shoda na změnách, která ovlivní k lepšímu životy nás všech na desetiletí.

Ale jako vždy bude záležet na každém z nás, neb změny nemusí být automaticky k lepšímu. Jen kompetentní diskuse při porozumění stavu věcí a pochopení světa, ve kterém žijeme, může přinést ona "dobrá rozhodnutí". A proto je tak cenné, že si lidé z TOP týmu dali práci nad diskusí nad těmito tématy, prokázali vysokou kompetenci a též potřebnou ochotu hledat dobré kompromisy a ukazují, že to jde. Právě takový přístup by měl být v rámci nadcházejících diskusí pravidlem.

Pokud Vás budoucnost EU zajímá, a chápete, že i na Vašich názorech závisí, zda spolu dosáhneme toho, aby byl svět, ve kterém žijeme alespoň o trochu lepší, věřím, že Vás tato publikace zaujme. Srdečně Vás zvu i k přečtení všech 8 dalších bílých knih. Věřím, že Vás nezklamou a čas strávený nad jejich čtením bude i pro Vás časem dobře využitým.

POHLED MLADÝCH ČECHŮ V EU**OHROŽENÍ PRÁVNÍHO STÁTU V ZEMÍCH EU**

Ochrana právního státu je jedním ze základních pilířů, na kterých stojí moderní demokratické společnosti. Poslední dobou můžeme pozorovat tendence, které tento pilíř oslabují a ohrožují, a to i v některých členských státech EU. Situace je nejpatrnější v Polsku a Maďarsku. Stav nezávislosti justice, svobody médií či porušování základních lidských práv v těchto zemích vedla k několika sporům s Evropskou komisí. Rozpory skončily u SDEU a dopadly v neprospěch Polska i Maďarska. Evropská unie by měla na podobné problémy v jednotlivých členských státech vytrvale poukazovat. Je potřeba využít veškeré dostupné prostředky, aby byly základní zásady právního státu ve všech členských zemích dodržovány a chráněny.

1. Popis aktuálního stavu

1.1 Úvod

Ochrana právního státu je jednou ze zásad, na kterých stojí Evropská unie i demokracie jako taková. Tato zásada je zakotvena v ústavách moderních demokratických států a v zakládajících smlouvách EU¹. Přestože je právní stát běžně používaným pojmem, jeho přesná definice není úplně snadná, když vezmeme v úvahu, jak na něj nazírají různé členské země. Co právní stát znamená, můžeme definovat alespoň pomocí několika základních určujících znaků, na kterých panuje všeobecná shoda:

- omezenost státní moci
- zákaz libovůle při tvorbě a aplikaci práva
- ústavní stát (ústava je zdrojem, ze kterého vychází veškeré právo)
- rozdělení moci mezi zákonodárnou, výkonnou a soudní a s tím spojená nezávislost justice
- předvídatelnost práva (při stejných okolnostech stejný výsledek)

¹https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF (článek 2)

- zásada ochrany lidských práv včetně nediskriminace

Zakládající smlouvy EU obsahují mechanismy, které mají ochranu právního státu zajistit. I tak je překvapivé a smutné, že závažné ohrožení právního státu můžeme pozorovat kromě zemí mimo EU i v některých unijních státech.

Jsme si vědomi skutečnosti, že k ohrožení právního státu dochází i u jiných členů EU. Jedním z příkladů může být situace nezávislosti médií v Bulharsku². Přesto se v rámci tohoto textu zaměříme jen na dvě země, kde je ohrožení právního státu nejvýraznější, protože chceme poukázat na několik nejpalčivějších problémů. Těmito zeměmi jsou Maďarsko a Polsko a závažné otázky nezávislosti jejich justičních systémů a svobody médií. Na problémy Polska a Maďarska dlouhodobě upozorňují odborníci i organizace jako Freedom House³ či Reportéři bez hranic⁴, což se projevuje v jejich indexech. Nepříznivá situace Polska a Maďarska donutila ostatní členské země, Evropskou komisi i Evropský parlament se situací v nich vážněji zabývat. V několika případech eskalovala záležitost až k Soudnímu dvoru Evropské unie (SDEU), který je nejvyšším orgánem pověřeným výkladem evropského práva včetně zakládajících smluv.

1.2 Situace v Maďarsku

1.2.1 Justice a změny ústavy

Rok 2010 znamenal zásadní zvrat v maďarské politice. Parlamentní volby vyhrála koalice Fidesz–KDNP vedená Viktorom Orbánem. Vítězná strana si zajistila ústavní většinu v parlamentu a vláda jí využila pro schválení nové ústavy. Nový dokument kritizovala nejen maďarská opozice a média, ale i instituce evropské a mezinárodní. Své obavy vyjádřila například Benátská komise, poradní orgán Rady Evropy⁵. Nová maďarská ústava změnila volební systém v Maďarsku ze způsobu poměrného na způsob blízký většinovému. To zajistilo koalici Fidesz–KDNP další výhru ve volbách v roce 2014 a ústavní většinu 133 ze 199 křesel (tedy 66 %), ačkoli koalice získala jen 44 % hlasů odevzdaných ve volbách.

²<https://www.ceskatelevize.cz/porady/1142743803-reporteri-ct/220452801240001/0/69954-media-za-humny/>

³<https://freedomhouse.org/explore-the-map?type=fiw&year=2021>

⁴<https://rsf.org/en/ranking>

⁵[https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2011\)016-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2011)016-e)

Další zásadní změny se týkaly maďarské justice. Nová ústava zrušila veškerou předchozí judikaturu maďarského ústavního soudu, což podstatně snížilo právní jistotu. Veškeré záležitosti mohou být posuzovány ústavním soudem v Maďarsku znovu a novým způsobem, aniž by soud nutně musel odůvodnit odklon od původních rozhodnutí. Zvýšil se i počet ústavních soudců z 11 na 15 a změnil se systém jejich výběru. Oproti dřívější nutnosti, aby se na výběru shodla vláda s opozicí, stačí již pouze souhlas vládní většiny. Změny týkající se ústavního soudu byly dokončeny novelou ústavy v roce 2013. Mandát ústavních soudců byl zvýšen z 9 na 12 let a odstranila se věková hranice odchodu soudců do důchodu (70 let). Stávající vládní většina má tudíž více možností, jak maďarský ústavní soud personálně ovládnout (skrže volbu nových soudců) a udržet v instituci své ústavní soudce i dlouho po skončení volebního období.

V otázce justice je nutné zmínit dva případy, kdy se Maďarsko dostalo před SDEU ve sporu s Evropskou komisí. První případ (věc C-286/12⁶) se týkal státních zástupců, notářů a soudců (mimo ÚS), u nichž se stanovila maximální věková hranice pro výkon funkce na 62 let. Jakmile tohoto věku dosáhli, museli ve funkci skončit, čímž se otevřel prostor přeobsazení významné části těchto státních míst. Ve druhém případě maďarská vláda omezila výkon činnosti zahraničních vysokých škol v Maďarsku (věc C-66/18⁷). V obou případech SDEU dospěl k závěru, že došlo k porušení povinností, které Maďarsku vyplývají z práva EU včetně Listiny základních práv EU⁸.

1.2.2 Svobodná média

Neméně znepokojivou oblastí, v níž došlo v Maďarsku k zásadním změnám, je nezávislost médií a ohrožení svobody slova a informací. Jedná se přitom o jedno ze základních práv v Evropské unii. Znepokojivá transformace se udála po parlamentních volbách v roce 2010. Tentýž rok stihl nově zvolený parlament schválit několik zákonů, které změnily fungování veřejnoprávních médií a mediální scény jako takové. Nová legislativa dala vzniknout státnímu podniku MTVA, pod který nově spadla všechna veřejnoprávní média. Jednalo se o sedm televizních a sedm rozhlasových stanic, státní tiskovou agenturu a několik internetových portálů včetně zpravodajských. Další novou institucí byla NMHH, jež dostala za úkol kontrolovat veškeré televizní a rozhlasové vysílání včetně veřejnoprávního. Analogická situace

⁶<https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-286/12>

⁷<https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-66/18>

⁸[EUR-Lex - 12012P/TXT - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

v ČR by nastala, pokud by se – pro nás zcela nemyslitelně – spojily RČTK, RČT, RČR a RRTV. Předseda maďarské NMHH je nejvyšším orgánem instituce se značnými pravomocemi. Jmenuje ho prezident na návrh premiéra. Reformy znamenaly v maďarských veřejnoprávních médiích vlnu propouštění a zvýšení vlivu vládní strany Fidesz v nově vzniklých institucích. Uvedené změny a skutečnost, že veřejnoprávní média jsou v Maďarsku financována ze státního rozpočtu, je proměnila na média státní.

Problémy se však nevyhnuly ani médiím soukromým. Uvedeme jen ty nejzásadnější z celé řady kontroverzních reformních novinek. NMHH kontrolovaná vládou začala rozhodovat o udělování licencí, registrací nebo pokut pro neveřejnoprávní média. Transformace médií znamenala zároveň zvýšení mediálních sankcí. NMHH, potažmo maďarský stát, tak může zásadně ovlivňovat fungování soukromých médií.

Dalším znepokojivou skutečností bylo založení nadace KESMA. Při jejím vzniku v roce 2018 do ní dobrovolně a zdarma vložili maďarští vydavatelé 476 převážně regionálních médií a titulů. Kontrolu nad nadací drží Gábor Liszkay, o jehož věrné loajalitě k Viktoru Orbánovi informovala maďarská i světová média.⁹ V posledních letech se situace dále zhoršuje. V roce 2020 v reakci na odvolání šéfredaktora podalo výpověď přes 70 redaktorů webu Index, jednoho z největších zpravodajských portálů v zemi a jednoho z posledních médií s širším dosahem, které dosud bylo k současné vládě kritické.¹⁰

1.3 Situace v Polsku

1.3.1 Justice

Od svého nástupu k moci se polská vládní strana PiS snaží o komplexní reformu polské justice. Snahy zdůvodňuje potřebou vymýtit v polském soudnictví korupci a mentalitu komunistické éry. Reforma jde však nezřídka proti právnímu státu a je kritizována ze strany polské opozice i Evropské unie.¹¹ Od roku 2015 nelze přehlédnout pokusy PiS účelově přeobsadit vrcholové soudy pomocí předmětných justičních reforem či prostřednictvím

⁹<https://europeanjournalists.org/blog/2018/11/29/hungary-new-pro-government-media-conglomerate-threatens-pluralism/>

¹⁰https://www.washingtonpost.com/world/staff-at-hungarys-largest-news-site-resign-to-protest-editors-firing/2020/07/24/755a2d54-cda9-11ea-99b0-8426e26d203b_story.html

¹¹<https://www.dw.com/en/what-are-polands-controversial-judicial-reforms/a-51121696>

navýšení počtu soudců polského nejvyššího soudu z 80 na 120.¹² Vládnoucí strana PiS se dlouhodobě snaží o modifikaci justice ke svému obrazu, zejména o změnu personálního ovládnutí polského nejvyššího soudu. Jeho reforma ostatně vyvolala nejvíce kontroverzí, když v roce 2018 snížila věkovou hranici odchodu do důchodu pro soudce ze 70 na 65 let. Nový zákon dopadl na soudce ve funkci, kteří již 65 let dovršili. Pokud chtěli setrvat ve službě, museli získat souhlas polského prezidenta.¹³ Tímto krokem by si nová parlamentní většina fakticky vynutila okamžitý odchod části nepohodlných soudců, kteří byli zvoleni v předchozích volebních obdobích za jiného složení parlamentu. Došlo by k narušení principu dělby moci a znamenalo by to další erozi právního státu.

Situace zašla velmi daleko. Evropská komise úspěšně zažalovala Polsko u SDEU (věc C-619/18¹⁴). SDEU uvedl, že Polsko svými kroky porušilo povinnost zajistit účinnou právní ochranu v oblastech pokrytých právem EU. Přijatá opatření by vyvolala pochybnosti o nezávislém výkonu funkce soudce. Polská vláda musela všem soudcům polského nejvyššího soudu, kterým bylo nad 65 let, umožnit pokračovat ve výkonu jejich funkce.

1.3.2 Práva LGBT

Zhoršující se situace LGBT komunity v Polsku je neméně závažnou a znepokojující oblastí. Poslední roky ukazují rapidní zhoršování. Podle dat ILGA (International Lesbian and Gay Association) jsou, co se práv LGBT komunity týče, na tom naši severní sousedé nejhůře z celé Evropy. Polsko dosud neuzákonilo žádnou z forem sňatků nebo partnerství mezi homosexuály. Podle statistických údajů se pouhých 27% příslušníků LGBT komunity v Polsku odhodlává otevřeně mluvit o své sexuální orientaci (průměrný údaj pro EU činí 47%)¹⁵. Valná většina z nich v minulosti čelila diskriminaci a šikaně. Situace pramení z konzervativně naladěné polské společnosti, která je významně ovlivněna silně převažující katolickou vírou.

Nejvíce právně problematickým důsledkem negativního naladění polské společnosti je zavádění tzv. „LGBT-free zón“¹⁶. Označení „zóna bez LGBT ideologie“ přijalo více než 100 městských obvodů v Polsku, tedy asi třetina celé země, většinou v jihovýchodní části polského

¹²<http://workingpapers.law.muni.cz/dokumenty/52643>

¹³https://www.europeanpapers.eu/en/europeanforum/two-faces-of-polish-supreme-court-after-reforms-of-judiciary-system-in-poland#_ftn13

¹⁴<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:62018CJ0619&from=EN>

¹⁵https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbt-equality-1_en.pdf

¹⁶<https://www.bbc.com/news/stories-54191344>

území. Tendence je problematická zejména z pohledu ochrany lidských práv (zákaz diskriminace). Byla odsouzena Evropským parlamentem i řadou dalších institucí. Způsobila zhoršení vztahů polských měst s jejich zahraničními partnery a odliv finančních prostředků ze zahraničí.

1.3.3 Zákaz potratů

Velmi problematickým krokem polského ústavního soudu se stalo rozhodnutí z října 2020. Deklarovalo ukončení života plodu s vrozenou vadou za nelegální. V praxi tím byly interrupce omezeny na naprosté minimum. Výjimku mají případy znásilnění či ohrožení života matky. Toto rozhodnutí vyvolalo v zemi největší protesty za poslední desítky let¹⁷, reagoval na něj i Evropský parlament.¹⁸ V reakci na protesty vláda PiS pozdržela vydání rozhodnutí ve sbírce zákonů, vyšlo až v lednu 2021.

Dle polské ústavy je potrat povolen jen v případě znásilnění. Dříve platil v Polsku tzv. „potratový kompromis“, během kterého mohly polské ženy podstupovat interrupce v okolních zemích. V případě poškození plodu, incestu či ohrožení života matky bylo možné těhotenství přerušit i v Polsku. Nyní se situace razantně změnila. Polská opozice prosazuje návrat k „potratovému kompromisu“, který by představoval výrazně menší zásah do základních lidských práv těhotných žen.

1.4 Současná stanoviska

1.4.1 Instituce EU

O posílení ochrany právního státu v EU se dlouhodobě snaží Evropská komise i Evropský parlament. Z existujících norem stojí za zdůraznění Evropský mechanismus právního státu¹⁹ či Zpráva o stavu právního státu za rok 2020. Výrazným krokem k ochraně se stal nový nástroj schválený na konci roku 2020. Díky němu mohou být zemi, která poruší zásady právního státu,

¹⁷ <https://edition.cnn.com/2020/10/31/europe/poland-abortion-protests-scli-intl/index.html>

¹⁸ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-9-2020-0373_CS.html

¹⁹ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism_cs

pozastaveny platby z unijního rozpočtu.²⁰ Maďarsko a Polsko v této věci podaly žalobu k SDEU, kde zákonnost nového opatření zpochybňují.

1.4.2 TOP 09 a TOP tým

TOP 09 jako proevropská politická strana dlouhodobě apeluje na dodržování zásad právního státu. Jeho hodnota, důležitost a plná podpora byla zakotvena již ve volebním programu v roce 2017²¹ a zároveň vymezena v hodnotovém desateru²². TOP tým jako mládežnická organizace TOP 09 zastává totožné hodnoty a klade na ně důraz.

1.4.3 EPP a YEPP

Politická strana EPP má ochranu právního státu zakotvenou ve svých stanovách o hodnotách politického hnutí.²³ Stejně tak dbá na ochranu právního státu její mládežnická odnož YEPP. Přijala hned několik rezolucí, jež se této problematice dotýkají, zejména pak v souvislosti s vývojem v Polsku a Maďarsku. Nadto bylo přijato opatření, které odsuzuje porušování právního státu ze strany Severní Makedonie. Tyto rezoluce aktivně podpořil i TOP tým.

2. Vymezení cílového stavu a souvisejících rizik

TOP tým usiluje o to, aby byl právní stát zaručen a respektován ve všech zemích Evropské unie. Za ideální považujeme, aby všechny členské státy dbaly na ochranu právního státu a zdržely se kroků, které by směřovaly k jeho ohrožení. Jak je patrné z první části textu, současná situace je dle našeho názoru problematická zejména v oblasti nezávislosti justice, svobody médií a ochrany základních lidských práv. Myslíme si, že je nutné přijmout efektivní opatření a mechanismy, které povedou k dosažení ideálního stavu a posílí ochranu právního státu do budoucna.

Domníváme se, že by se měl propojit systém ochrany právního státu na úrovni EU s Úmluvou o ochraně základních práv. Spojení by se mohlo docílit tím, že by Evropská unie k této úmluvě přistoupila. Pro občany EU by zmíněný krok znamenal, že by mohli protiprávní

²⁰<https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/eu-affairs/20201001STO88311/pravni-stat-novy-mechanismus-ma-ochranit-rozpocet-a-hodnoty-eu>

²¹<https://www.top09.cz/proc-nas-volit/volebni-program/volebni-program-2017/6-moderni-stat-22531.html>

²²<https://www.top09.cz/proc-nas-volit/hodnotove-desatero/>

²³<https://www.eppgroup.eu/what-we-stand-for/missions-values>

jednání EU a jejich institucí napadnout u Evropského soudu pro lidská práva. EU by se ke svým členským státům mohla připojit v řízeních, jež by se týkala možných porušení, která z práva EU vyplývají.

3. Navrhovaná opatření

- TOP tým naváže spolupráci s mládežnickými politickými organizacemi a kluby v Maďarsku a Polsku (zejména opozičními a prodemokratickými) formou organizace společných akcí, výměnných pobytů a podobně.
- TOP tým bude usilovat o to, aby seznámil českou veřejnost s problematikou ochrany právního státu prostřednictvím lekcí, seminářů a přednášek a stimuloval zájem mladé generace o politiku u nás i v zahraničí.
- TOP tým se bude zasazovat, aby byla problematika právního státu řešena na úrovni YEPP, a to včetně navrhování a prosazování rezolucí, které odsuzují porušování právního státu. TOP tým bude apelovat na TOP 09, aby stejně postupovala na úrovni EPP.
- TOP tým sám či prostřednictvím TOP 09 bude usilovat o bližší spolupráci s českou vládou ohledně ohrožení právního státu v sousedních zemích. Zároveň bude zdůrazňovat důležitost problému na zasedáních českého i evropského parlamentu.
- TOP tým je přesvědčen, že by TOP 09 měla využít svého členství v EPP a iniciovat mechanismus, jenž bude podmiňovat čerpání finančních prostředků z rozpočtu EU dodržováním právního státu, a to i v reakci na konečnou auditní zprávu Evropské komise²⁴ ve věci České republiky.
- TOP tým podporuje, aby se otázka dodržování právního státu stala jednou z hlavních priorit předsednictví ČR v Radě EU.
- TOP tým vyzývá českou vládu, aby iniciovala konstruktivní dialog s Maďarskem a Polskem v rámci V4 a pomohla těmto zemím právní stát znovu obnovit.
- TOP tým vítá snahy zachytit případné budoucí ohrožení právního státu v členských státech již v zárodku a vést o něm konstruktivní debatu napříč institucemi EU.
- TOP tým vyzývá, aby byl zaveden systém, ve kterém by Rada EU mohla rozhodovat o uložení případného trestu kvalifikovanou většinou hlasů. Samotnému hlasování musí předcházet rozhodnutí SDEU, které potvrdí, že v konkrétní zemi k zásahům do právního státu dochází. Úprava by měla zabránit situaci, kdy se několik členských států, které mají problém s dodržováním právního státu, navzájem podporuje a blokuje efektivní řešení problému na úrovni EU.

- TOP tým vítá snahy posílit ochranu základních lidských práv prostřednictvím lepší spolupráce mezi Evropskou unií a Radou Evropy a podporuje přistoupení EU k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

²⁴https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/reports/2021/final-report-on-the-audit-of-the-functioning-of-the-management-and-control-systems-in-place-to-avoid-conflict-of-interest-in-czechia?fbclid=IwAR3cCUjna1s62HAnD8oitduLR19IfF9EIkvFLhXnWr5kLG0C0IDRTfO6v_Y

4. Bibliografie a další zdroje

Situace v Maďarsku

https://www.fes-budapest.org/en/publications-social-political-dialogue/?tx_digbib_digbibpublicationlist%5BpageIndex%5D=1

<https://www.nytimes.com/2020/07/24/world/europe/hungary-poland-media-freedom-index.html>

<https://www.ecpmf.eu/?s=Hungary>

https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/maďarsko-clanek-7-procedura-ohrozeni-evropskych-hodnot-evropsky-parlament-viktor_1809191300_haf

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/televize-prodlouzenou-rukou-vlady-orban-zatocil-s-medii-hned-po-volbach-131165>

Situace v Polsku

Justice

ZOLL, F. a WORTHAM, L. *Judicial Independence and Accountability: Withstanding Political Stress in Poland*, Fordham International Law Journal č. 3/2019, s. 875-948. 9 2.
<https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2743&context=ilj>

ŚLEDZIŃSKA-SIMON, A. *The Rise and Fall of Judicial Self-Government in Poland: On Judicial Reform Reversing Democratic Transition*, German Law Journal č. 7/2018, s. 1839-1870.
<https://www.cambridge.org/core/journals/german-law-journal/article/rise-and-fall-of-judicial-selfgovernment-in-poland-on-judicial-reform-reversing-democratic-transition/391694FF9C3B193716DB41D02CB071B4>

Další zdroje

<https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/news/pockame-na-verdikt-soudu-rika-jourova-ke-stiznosti-maďarska-a-polska-na-mechanismus-ochrany-pravniho-statuu>

<https://www.europarl.europa.eu/news/cs/press-room/20200109IPR69907/pravni-stat-situace-v-polsku-a-maďarsku-se-zhorsila-upozornuji-poslanci>

<https://www.respekt.cz/agenda/v-polsku-jsou-ode-dneska-prakticky-veskere-interruptce-nelegalni>

<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zakaz-potratu-plati-polky-musi-donosit-i-dite-bez-sance-na-preziti-139906>

